
**SZUBJEKTÍV BESZÁMOLÓ A VI. MAGYAR NÉVTUDOMÁNYI
KONFERENCIÁRÓL
(BALATONSZÁRSZÓ, 2007. JÚNIUS 22–24.)**

1. Azt tartják, hogy a konferenciák elsősorban a tudományszak seregszemléi, annak művelői számára a találkozások, ismerkedések lehetőségei, s mindezek mellett éppoly fontossággal egy-egy új vélemény, gondolat, eredmény bemutatkozásának helyei, végül pedig, de nem utolsósorban a vita lehetőségei akár az új megállapításokról, akár téves vagy annak tartott elméletekről, módszerekről. Mindez igaz, de emellett annak bizonyítási lehetőségei is a konferenciák, hogy a tudományszak valóban önálló, nem független más tudományoktól, hanem önelvű, a saját maga által föltesztelt kérdésekre választ adó tudomány. Ennek bizonyítása a konferenciákon kívül lehetséges még az önálló folyóirattal és az intézményi önállósággal is, amelynek lehetősége egyetemi tanszék vagy akadémiai intézet, de legalább osztály révén válhatna valóra.

A magyar névtudomány önálló folyóirata, a Névtani Értesítő már több mint egy évtizede európai színvonalon, elfogadható időközönként, méltó kivitelben jelenik meg, ha biztonságosnak nem is mondható a rendszeressége, hiszen nincs jóváhagyott költségvetésre épülő biztos gazdasági alapja, s az eseti pályázatok jelentik minden egyes szám megjelenésének a lehetőségét. Az intézményi háttér, amelynek költségvetése adhatná a Névtani Értesítő megjelentetésének is a biztonságát, aligha valósul meg a közeljövőben, mint ahogyan eddig sem volt lehetőség a megteremtésére. Talán nem vétek a jó ízlés szabályai ellen, ha egy esetről beszámolok, amely majdnem megadta a félig-meddig való intézményesítést a magyar névtannak. Amikor 1995-ben Bolla Kálmánnak korára való tekintettel meg kellett válnia az ELTE Fonetikai Tanszék vezetésétől, jobb megoldás híján három évre megbízást kaptam e munkakör betöltésére. Ekkor lehetőségem lett volna (a francia Albert Dauzat 1939-es példáját követve) a tanszék névváltoztatását kérni, és belefoglalni a *névtan* vagy *onomatológia* szót az elnevezésbe. Ezt azonban több tényező miatt nem tettem meg. Elsősorban jelképes volt a megbízatásom, hiszen gyakorlatilag továbbra is Bolla Kálmán irányította a tudományos munkát, másodsorban pedig ideiglenes is volt ez a szerepkör, hiszen három év múltán magam is abba a korba jutottam, amikor át kellett adnom a vezetői pozíciót. Ennyi idő nem lett volna elegendő új vagy más jellegű arculat kialakítására, munkatársak megnyerésére, alkalmazására, a névtani műhely megteremtésére. Ezt a munkát majd a jövő nemzedéknek kell elvégeznie, s úgy látszik, Debrecenben (ha nem is hivatalosan, de könnyen azzá válhatóan) már meg is alakult egy helynévkutató közösség, amelynek minden esélye megvan a még határozottabb keretek kialakítására.

A legegyszerűbb természetesen a konferenciákkal bizonyítani az önállóságot vagy legalábbis az önelvűséget. Köztudomású, hogy a magyar névtanosok a nyelvtudományon belül maradván 1958-ban rendezték meg első konferenciájukat. Pais Dezső professzor úr visszaemlékezései szerint hosszú vita és nehéz várakozás előzte meg ezt a konferenciát, s még az utolsó pillanatban is attól féltek, hogy nem engedélyezik megtartását a korabeli

vezető politikai szervek, pontosabban a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának Oktatási és Tudományos Osztálya. Ma már érthetetlen, hogy miért félték a névtan művelésétől a II. világháború utáni Magyarországon, s nem árt fölidézni és megmagyarázni a fiatalabbak számára az akkori idők ideológiai álláspontját, mely szerint a névtan nacionalista, sovinszta, az internacionalista politika szempontjából megvetendő, elítélendő, kirekesztendő tudomány. Ennek alapja pedig a két háború közötti Magyarország több olyan kiadványa volt, amely a trianoni béke határozatával elcsatolt területek hely- és személynéveivel foglalkozott. Ezek közül érdemes megemlíteni itt is néhányat: BALÁZS ÉVA: Kolozs megye kialakulása (Bp., 1939); BÉLAY VILMOS: Máramaros megye társadalma és nemzetségei (Bp., 1943); CSAPODI CSABA: Bars megye Verebélyi járásának nemzeti viszonyai az újkorban (Bp., 1942); CSETRI KÁROLY: Bácska lakossága a legrégebb idők-től a XIX. század végéig (Bp., 1936); FEKETE NAGY ANTAL: A Szepesség területi és társadalmi kialakulása (Bp., 1934); FÜGEDI ERIK: Nyitra megye betelepülése (Bp., 1938); ICZKOVITS EMMA: Az erdélyi Fehér megye a középkorban (Bp., 1939); ILA BÁLINT: A gömöri jobbágyság a XVII–XVIII. században az úrbérrendezésig (Kassa, 1938); JAKÓ ZSIGMOND: Bihar megye a török pusztítás előtt (Bp., 1940); KOVÁCS MÁRTON: A felsőőri magyar népszízet (Bp., 1942); MAKKAI LÁSZLÓ: Szolnok-Doboka megye magyarságának pusztulása a XVII. század elején (Kolozsvár, 1942); MAKSAY FERENC: A középkori Szatmár megye (Bp., 1940); SZABÓ ISTVÁN: Ugocsa megye (Bp., 1937; sajnálatos, hogy ennek új kiadása névtudományi szempontból használhatatlan). Vitatható e munkák itteni említése, illetve felsorolása, de ezt két okból érzem szükségesnek. Az egyik szerint választ kapunk a nevek vizsgálatának elhanyagolására az 1940-es évek második és az 1950-es évek első felében. A fenti munkák valóban a hely- és családnévek bemutatásával, elemzésével bizonyították a magyarság elsődlegességét a határokon kívülre került és megvizsgált megyékben, s ezt zokon vették az új birtokos utódállamok. (A tényleges hatalmat gyakorló Szovjetunió pedig nem engedte a torzsalkodásokat a befolyása alatt álló országok között.) A másik ok pedig az, hogy ezek a munkák mintegy stigmatizálódtak az említett években, s a történészek és a nyelvészek félték fölhasználni eredményeiket. (Nagy megnyugvással tapasztalhatjuk viszont, hogy ennek a konferenciának két előadása is beépítette a fenti munkák némelyikének helynévadatait.) Jóllehet valóban nem modern névtani módszerekkel készült könyvek ezek, több módosítást is lehetne végezni földolgozásukban, rendszerezésükben, de névanyaguk megbízható, gazdag, és lehet rájuk építeni bármilyen értékelést. Történettudományunknak különösen értékes tíz éve volt az ezeket a könyveket is megalkotó, 1934–1944 közé eső időszak.

2. Mindezek után nézzük meg az eddigi névtani konferenciák szervezési és tartalmi jellemzőit, hogy e legutóbbit megfelelően értékeljük a magyar névtudomány történetében. Az első konferencia még nem viselte nevében a sorszámot, s szigorúan zártkörű volt: a főt leírt körülmények miatt csak a fölkértek és meghívottak kaphattak jogot előadás tartására. A bevezetőt Bárczi Géza tartotta, aki éppen akkor jött haza a VI. Nemzetközi Névtudományi Konferenciáról, s annak hatására először említette meg a tulajdonnevek nyelvészeti kategóriaként való megkérdőjelezését. (Sajnos az általános kérdések akkor még nem keltették föl az érdeklődést a magyar névtanosok körében.) Kétségtelen azonban, hogy a nevek kutatása iránt föllendült az érdeklődés, s ez elsősorban Benkő Loránd érdeme volt. Azon kívül, hogy maga is foglalkozott a tulajdonnevek különböző kérdéseivel (helynévkutatás, történeti személynevek, névmagyarosítás stb.), munkatársai

és tanítványai egy részének (Lőrincze Lajos, Kázmér Miklós, Berrár Jolán, Végh József stb.) érdeklődését efelé is irányította, a magyar nyelvtudományban betöltött vezető szerepének hatására pedig ekkor vett föl a Magyar Tudományos Akadémia több aspiránsát is névkutató munkatervvel (időrendben: Hajdú Mihály, Mező András, Pogány Irén, Mizser Lajos stb.), ez idő tájt pedig a névtani témából egyetemi doktori szigorlatot tevőknek se szeri, se száma.

Benkő Loránd a Magyar Nyelv szerkesztőjeként a Szemle rovatban összefoglalókat készített a nyelvtudomány egy-egy ágának időszakosként megjelenő szakirodalmából, így a névtudományéból is. A személynévkutatás 1945–1959 között megjelent munkáit Berrár Jolán, az 1960–1967 közöttiekét Hajdú Mihály, a helynévkutatását 1945–1967 között (két részletben) Kázmér Miklós foglalta össze. Ezek lettek aztán alapjai a II. Magyar Névtudományi Konferencia megnyitó előadásának, amelyben Benkő Loránd nemcsak az addigi eredményekkel, hanem a hiányosságokkal, jövőbeni elvégzendő munkákkal is részletesen foglalkozott. Ezt a konferenciát 1969-ben Végh Józseffel közösen szerveztük, s szélesebbre tártuk a kapukat a résztvevők számára, ami elsősorban a társtudományok képviselőinek, emellett pedig az autodidakta névtanok nagyobb számának előadástartásában nyilvánult meg. (A kötet szerkesztője pályakezdő voltomra tekintettel nem lehettem.)

Érdekes módon 11 esztendő telt el az első két, valamint a második és harmadik konferencia között is, mely utóbbira 1980-ban, Veszprémben került sor. Az ötletet Rácz Endre vetette föl, s a Veszprémi Akadémiai Bizottság vállalta az anyagi terheket (ingyen termet, szállást, étkezést biztosított), de csak kötött létszámmal. Így ez is meghívásos-fölkérési lett, s még csak érdeklődő hallgatók is nagyon korlátozott létszámmal vehettek részt rajta a terem befogadóképessége miatt. Itt már a magyarországi helynevek, személynévek és egyéb tulajdonnevek kutatásának helyzetével, jövőjével külön-külön bevezető előadások foglalkoztak, de még ekkor is egyetlen szekcióban folytak a tanácskozások.

A IV. Magyar Névtudományi Konferencia megtartása egyértelműen és kizárólagosan Ördög Ferenc érdeme. Zala megye vezetősége mind a megye élő helyneveinek kutatásában, mind Göcsej és Hetés személynéveinek föltárásában jó okkal nagyra értékelte az ő tevékenységét, s részben tiszteletére, részben Pais Dezső emlékezetére 1986-ban névtani konferenciát tervezett. Mivel a megszokott 11 évhez képest én rövidnek találtam az eltelt időszakot, elleneztem ennek ilyen korai megtartását. Tévedtem! Igen sok előadóval és nagy létszámú hallgatóság előtt kiválóan sikerült konferencia lett. Ez volt az első eset, hogy több szekcióban, és jóllehet így kevesebb hallgató előtt, de a megszokottnál élénkebb vita kíséretében zajlottak az előadások.

Kilenc év után Miskolcon jó lehetőség látszott konferencia tartására. Az ottani egyetem nem sokkal korábban szervezte meg a Bölcsészettudományi Kart, s a Magyar Nyelvtudományi Tanszék vezetője a Kolozsvárról jól ismert B. Gergely Piroska nyelvtörténész-névtanosi lett. Ő harcolta ki, teremtette meg az anyagi alapok egy részét (termek térítés nélküli használata, svédasztalos fogadás, vezető előadók ingyenes szállása stb.), magam pedig egy pályázat keretében a külföldi előadók szállásköltségét, az egyetemista résztvevők szállás-, ellátás- és útiköltségét. Itt már nagyon hiányzott az áttekintése a magyarországi névtan általános helyzetének, jóllehet Gergely Piroska nyitó előadása foglalkozott a személynévkutatás problémáival.

Miután tíz éve elmúlt a miskolci konferencia megrendezésének ideje, többször is beszélgettünk Hegedüs Attilával, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkar dékánhelyettesével az újabb konferencia megszervezéséről a piliscsabai campuson. Nem is volt ellenére

az ötlet, de mindig hangoztatta, hogy részvételi díj mellett vállalhatja csak, mert fizetni kell a termék használatáért. Az egyetemistákra, nyugdíjas kollégákra és a határokon kívüli magyarokra gondolva ezt sokallottam, s mivel szinte a Bölcsészettudományi Kar megszervezése óta tanítottam a Károli Gáspár Református Egyetemen, s minden térítés-től mentesen jól sikerült konferenciát tudunk ott rendezni Szabó T. Attila századik születésnapján, úgy véltem, számíthatok ennek az egyetemnek, elsősorban Kulin Ferenc dékánnak a támogatására, s megkíséreltem a soron következő névtani konferencia megrendezését a Magyar Nyelvtudományi Tanszékkal együtt, ahol több jó nevű és lelkes névtanos dolgozik (betűrendben felsorolva: Bölcskei Andrea, Császi Ildikó, Posgay Ildikó, Slíz Mariann, Vörös Éva), de mint ahogy korábban, másokra is lehetett számítani egy-egy előadással (Csontos Nóra, Fodor Katalin, Heltainé Nagy Erzsébet, Kiss Antal). Helyszínnek megpróbáltam megszerezni a jó hírű balatonszárszói konferenciaközpontot. Minden jól is indult. A dékán úrtól a támogatást megkaptuk, a Szárszót felügyelő kurátorral kapcsolatba léptem. Az első megbeszélést új tanszékvezetőnk, Tolcsvai Nagy Gábor vezette le, s előterjesztette a részvételi díjra vonatkozó javaslatát is. Minden tiltakozásom ellenére a megbeszéléseken részt vevő kollégák ellenvetésem egyhangúlag leszavazták, s nyolcezer forintos részvételi díj mellett döntöttek. Ehhez járult még a szállásköltség és a fogadás, vagyis egy vacsora díja. Végtelenül rosszul esett, mert tudtam, hogy határainkon kívüli névtanosaink nagy része, egyetemi és főiskolai hallgatók közül sokan, de különösen nyugdíjas kollégáink többsége nem tud majd így részt venni a konferencián. (Néhány PhD- és egyetemi hallgatónak, határon kívüli kollégának erre módot adó pályázatomból sikerült némi támogatást juttatnom, s tudtommal ezt tették mások is, akiknek erre lehetőségük volt. Baráti beszélgetésekben, levelekben azonban bebizonyosodott, hogy többen a költségek miatt maradtak távol.) Szégyellem bevallani, de egyet nem értésemet a további szervezéstől való távolmaradásommal mutattam ki. Sem technikai, sem tartalmi munkában nem vettem részt a továbbiakban; őszintén szólva még az is megfordult a fejemben, hogy el sem megyek Szárszóra.

3. A konferencia azonban igen jól sikerült, eredményes és jó hangulatú volt! A KIE campusa minden igényt kielégített: modern, majdnem tökéletes technikai felszerelésű új épületek szép környezetben, ha nem is a tó partján, de közel a szabad strandhoz, és az időjárás is jó volt. Az érkezőket Köteles Zsófia, a tanszék bájos és kedves ügyintézője fogadta, ő törődött az elszállásolásokkal, étkezéssel, s figyelmes gondoskodása megalapozta mindenkinek a jó közérzetét. A köszöntők és néhány plenáris előadás után négy szekcióban, meglehetősen pontos váltásokkal, gördülékenyen folytak az előadások két és fél napon keresztül. Mivel minden előadáson nem lehetett jelen senki, így a beszámoló írója sem, kénytelen vagyok az interneten küldött előzetes összefoglalókra hagyatkozni. Aki nem küldött rezümét, annak előadásáról csak a címe alapján nyilatkozhatom, ami sokszor megtévesztő lehet. Különbösen itt említettem meg, hogy a párhuzamos előadások nagy hátránya az előadó szempontjából a közönség megosztása, a résztvevők szempontjából pedig, hogy nem lehetnek ott valamennyi érdekes eseményen, különösen akkor, mikor szekcióelnökök is. (Ezzel kapcsolatban volt egy kivitelezhetetlen ötletem: egyetlen teremben egymás után tartjuk a száz előadást két héten keresztül, s akit éppen nem érdekel valami, addig elmegy fürödni, akit viszont mind érdekel, valamennyit meghallgathatja, s kedvére hozzászólhat mindegyikhez.)

A plenáris ülést KULIN FERENC dékán vezette le, s ő köszöntötte az elnökséget, az előadókat és a hallgatókat. A konferenciát elsőként a Károli Gáspár Református Egyetem rektora, SZÜCS FERENC köszöntötte. Igazi névtanos ismeretekkel és a Biblia megfelelő helyeinek idézésével túllépett a szokványos házigazdai üdvözléseken, előadás értékű volt a köszöntése. Őt követte KISS JENŐ akadémikus, a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke, aki a tőle megszokott kiváló hangulatteremtő stílusban és figyelmességgel kívánt jó munkát a konferenciának. Nagy örömeinkre és meglepetésünkre megjelent a magyar nyelv- és névtudomány doyenje, a 86. évében járó BENKŐ LORÁND akadémikus, a társaság tiszteletbeli elnöke is, és a múltba visszapillantó, de a jövő számára is irányt mutató szavakkal köszöntötte a konferenciát. (Egyébként ő az egyetlen, aki az elmúlt ötven évnek mind a hat névtani konferenciáján jelen volt.) Egyetlen hiányérzetem maradt ezen a délelőttön: nem emlékeztünk meg az 1995 óta elhunyt jeles névtanosainkról. Ezt most illőnek érzem megtenni, mert nagy veszteségek érték névtudományunkat ez alatt a tizenkét év alatt! Haláluk időrendjében említve eltávozott közülünk Mollay Károly, Hadrovics László, Szabó T. Ádám, Balogh László, Solymár Imre, Ádám Imre, Markó Imre Lehel, Balassa Iván, Mező András, Kiss Lajos, Kristó Gyula, Udvari István, Fehértői Katalin. Egy néma percig gondoljunk munkásságukra, eredményeikre, érdemeikre!

Mindezek után térjünk rá a konferencia lényegére, az előadásokra. A szokásos beszámolókkal ellentétben nem az elhangzásuk időbeli sorrendjében, hanem tematikai csoportosításban ismertetem az előadásokat, így a plenárisokról beszámolóm megfelelő témakörében szólok egyenként.

Kellemes meglepetés volt számomra, hogy újból a történeti szemléletű vizsgálatok megerősödését mutatta a konferencia. Ezt tükrözték az előadások számadatai: az összesnek közel egyharmada, harminc tükrözte ezt témájában, megközelítésében, fölhasznált adataiban. Ugyanakkor erre utal a szervezők által meghatározott rend is: az első, vagyis a legfontosabbnak tartott, leglátogatottabbnak prognosztizált szekcióban hangzott el a történeti, elsősorban a helynevek történetével foglalkozó előadások zöme. Mindez azért értékelendő nagyra, mert azt mutatja, hogy máris eljutott hozzánk az a tudományos eszmei áramlat, amely visszahelyezi a történetiséget a régi, méltán megbecsült helyére. Az idősebbek jól emlékezhetnek arra, hogy mintegy 30-40 évvel ezelőtt eljutott Amerikából Európába az a szemlélet, amely a történeti kutatások elé helyezte az általános, elméleti vizsgálatokat a nyelvészet egyes területein. Ez természetesnek is tekinthető olyan nép körében, amelynek történelmi (főleg nyelvtörténeti) kutatásai igen korlátozottak. Az amerikai kontinensen kívül ilyen voltaképp Ausztrália és Izrael állama is, amelynek ókori és modern története, fölbolmlása és újjáalakulása között meglehetősen nagy történelmi és nyelvtörténeti űr található. Az utóbbi időben azonban az amerikaiak is érdeklődnek a Mayflower utasainak családneveitől kezdődően a betelepültek természetes és mesterséges névváltozásai, s a zsidók is európai, majd az izraeli névváltoztatásaik iránt. Ennek az új történeti érdeklődésnek a megjelenését mutatja e konferencia sok nagyszerű névtörténeti előadása is.

Sajnálattal kell megemlíteni, hogy a plenárisok közé sorolt kiváló elméleti-történeti előadását HOFFMANN ISTVÁN nem tarthatta meg személyesen, helyette TÓTH VALÉRIA olvasta föl azt. Témája a nevek történeti forrásértéke volt, ami az utóbbi időben – ha a névtanosok nem is feledkeztek meg róla – nem kapott megfelelő megbecsülést a nyelvtudományban. Az előadás lényege a történeti névadatok, elsősorban helynevek fölhasználásának lehetősége, fontossága, szükségszerűsége, továbbá módszertani alapelveinek bemutatása a történeti és nyelvtörténeti kutatásokban. Hasonlóképpen általános kérdésekről beszélt

SZÓKE MELINDA, aki az oklevelek latin vagy latinositott helyneveinek szabályszerűségeit mutatta be. Ehhez a témakörhöz kapcsolódik KENYHERCZ RÓBERT előadása is, amely először leszögezte, hogy amit a korai hangtörténetről tudunk, azt igen nagymértékben az oklevelek helynévanyagából tudjuk. Utána a hangtörténet fölhasználásáról beszélt a helynevek kutatásában. Az ellentmondást úgy oldotta föl, hogy mindkét tudományágnak szoros együttműködése szükséges a korai névanyag pontos megismeréséhez. Érdekes módon ketten is a Tihanyi alapítólevél helyneveinek vizsgálatával indították előadásukat. JUHÁSZ DEZSŐ az általa már korábban is elemzett *eri itu rea* névből indult ki, majd más, elsősorban igenévi helynevekkel folytatta gazdag tartalmú előadását. SZENTGYÖRGYI RUDOLF az alapítólevél belső szerkezete, rejtett utalásai alapján végzett igen érdekes és hasznos lokalizálásokat, amelyek egyszersmind módszertani tanulságok is a későbbi helynévtörténészek számára. Bevezetőjében említette azt a tényt, hogy a 950. évforduló megnövelte az érdeklődést ezen oklevél iránt, s ha a róla elhangzott előadásokhoz hozzávesszük ZELLIGER ERZSÉBET kiváló könyvét, FEHÉRTÓI KATALIN és HOFFMANN ISTVÁN tanulmányait, és azt a hírt, hogy Hoffmann tanár úr e témakörből készül megvédeni akadémiai doktori disszertációját, valóban nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk az évfordulóknak. Reméljük, hogy a Váradi Regestrum kezdetének közelgő 800. évfordulója e jelentős forrásunk iránt is föllendíti az érdeklődést.

A településnevek történetével több előadás is foglalkozott. TÓTH VALÉRIA különösen érdekes témát választott: a többnevűség és névcseré eseteit gyűjtötte össze és elemezte a tőle megszokott alaposággal. Témájában szinte elválaszthatatlanul közel állt hozzá PÓCZOS RITA előadása is, amely a párhuzamos helynévadásról szólt sok új és érdekes adattal. Kétségtelen, hogy a párhuzamosan keletkezett nevek a többnevűségnek speciális esetei, s föltétlenül érdemes volt a jelenkori adatokat összevetni a történetiekkel. Minden elismerést megillető nagy tervéről számolt be RÁCZ ANITA, aki a népnévi eredetű településnevekről szándékozik monográfiát készíteni. Különösen érdekes és gondolatébresztő volt a népnévi és törzsnévi helységnevek lehetséges összefüggéseiről szóló sok megállapítása. Ha egybevetjük Kázmér Miklós és Mező András életkorát az előadóéval, nagy reményeket fűzhetünk további működéséhez. Hasonló terjedelmes monográfiát érdemelne BÍRÓ FERENC érdekes és hasznos témája is: a víznevek előfordulásai ómagyar kori településnevekben. Előadása nemcsak arra hívta föl a figyelmet, hogy víznévi köznévek találhatók a helynevekben, hanem arra is adott sok szép példát, hogy elfeledett víznevek találhatók egyes helységnevekben. BÖLCSKEI ANDREA a 19. századi, egyházi eredetű helységnevek típusait vette számba nagy lelkiismeretességgel és következetesen logikus elrendezésben. Egyetlen helynév (*Laponyag*) alapos történeti, jelentéstani és etimológiai körüljárását mutatta be a régész TORMA ISTVÁN kiváló és módszertanilag is érdekes előadásában.

Erdély egyik legmagyarabb részének, a Székelyföldnek a helyneveiről számítógép segítségével sokoldalú vizsgálatra alkalmas adatbázist mutatott be BÁRTH M. JÁNOS. Varázsló módjára vetítette ki térképein a különböző névelemek (településrész-, patak-, kútnevek stb.) előfordulási helyeit és időit, megterheléseit és előforduló nyelvjárási alakjait, s szinte azon töprengtünk el, hogy mindezek után a kutatónak kell-e még „kutatnia”, vagy csak leírja a látottakat, s kész a tanulmány. Végül is és komolyra fordítva: az adatok betáplálása és a program elkészítése alapos előtanulmányokat és kiváló fölkészültséget kíván. Kárpátalja településnevei közül a földrajzi köznévi eredetűeket vette vizsgálat alá SEBESTYÉN ZSOLT előadása, aki a közelmúltban *summa cum laude* eredménnyel védte meg hasonló,

de ennél bővebb témakörű doktori disszertációját. Ugyancsak Kárpátaljáról, annak egyik magyar–szláv–román nyelvhatáráról, Ugocsa vármegyéről szólt KOCÁN BÉLA érdekes előadása, amely a megye névrendszertani összefüggéseit mutatta be. Érdekes volt PÁSZTOR ÉVA előadása is, amelynek történetisége a jelen korig tartott, hiszen egy régi és elpusztult község nevét (*Vid*) vette vizsgálat alá Hajdúnánás határában. Megállapította, hogy a több mai név névelemeként megtalálható egykori településnév bokrot alkot egy területen belül.

A folyóvizek neveinek és más helyneveknek az összefüggéseit vizsgálta történeti adatok alapján GYÖRFFY ERZSÉBET. Előadásának fontos része volt a vízneveket tartalmazó helynevek keletkezési típusainak a bemutatása. Ugyancsak történeti víznevekkel foglalkozott az ómagyar kori Bihar vármegye területéről véve adatait KOVÁCS ÉVA előadása is. Földolgozását a Hoffmann István által kidolgozott, jól ismert és kiválóan használható helynévvizsgáló modell alapján végezte. Az oronímia, vagyis a hegynevek kutatása ritkán témája Magyarországon egy tanulmánynak vagy előadásnak. Ezért is fontos, hasznos RESZEGI KATALIN korai ómagyar kori hegynevekkel foglalkozó előadása. Axiómaként hangoztatott állandóságuk bizonyítást nyert, s ennek alapján sok etnikai, településtörténeti tanulságot is levont belőlük az előadó. Különös, de nemcsak érdekes, hanem valóban hasznos vizsgálatot végzett a helynevek körében ZSIGMOND GYÖZŐ, aki a gombára utaló helyneveket kutatta a Kárpát-medence névanyagában. Megállapította, hogy ezek mind település-, mind határrésznevekben megtalálhatók. BÁBA BARBARA a fanevek előfordulásait nézte meg s rendszerezte történeti adataiban. Az előzőkhöz hasonlóképp ritkán szerepel a névelemekkel foglalkozó tanulmányok között egy-egy képző vizsgálata. BÉNYEI ÁGNES a *-d* képző után a *-gy* ómagyar kori előfordulásait is vallatóra fogta. Megállapítása szerint – az eddigi vélemények többségével szemben – a kettő független egymástól. (Végtelenül sajnálom, hogy nem lehettem jelen az előadáson, s nem tudom, milyen fogadtatása volt, vitakoztak-e róla, de megjelenése után alighanem én is utána-nézek e számomra is nagyon izgalmas kérdéskörnek.)

Az idegen nyelvek közül kétségtelenül a szláv nyelvcsoporthoz volt legnagyobb hatással helyneveinkre. A honfoglalás utáni szlávból átvett helynevekkel foglalkozott FÁBICS TAMÁS előadása. Kiindulási pontja a néveleji mássalhangzó-torlódások föloldása vagy elfogadása volt. Véleménye szerint – mivel mindkettő megtalálható korai helyneveinkben – a mássalhangzó-torlódás nélküli alakokat olyan keleti szláv népektől vettük át, amelyek a magyarokkal együtt jöttek a Kárpát-medencébe, s nem is volt e nevekben torlódott mássalhangzó. Nagyon érdekes kérdést vetett föl GUTTMANN MIKLÓS előadása is. Néhány földrajzi köznévi alapos vizsgálatát mutatta be gondolatébresztő előadásában, s azt tapasztalta, hogy színmagyar falvakban is jelentős szláv hatást mutathatnak a helynevek. GERSTNER KÁROLY a magyarországi németiség helyneveiben azt vizsgálta, hogy milyen szerepük volt a fonetikai tényezőknek, tüköralakzatoknak, milyen mérvű volt a saját névadás, hatásuk volt-e a népi vagy a térképi, kataszteri neveknek, a politikai és társadalmi változásoknak stb. A történeti Magyarország városainak német utcanéveiről tartott előadást VINCZE LÁSZLÓ. A 12. századtól a 16. század végéig vizsgálta meg városaink utcanévrendszert, és sok adata alapján megállapította a német utcanévek korszakhatárait. PÁL HELÉN a bukovinai székely falvak helyneveiben található idegen (német, lengyel, román) hatásokat, elsősorban a kitelepüléskor már meglévőket, majd a későbbi átvételeket és belső keletkezésűeket mutatta be előadásában.

A történeti személynévekkel jóval kevesebb, csupán hét előadás foglalkozott, s közülük is egy török tárgyú. A témák legkorábbi időszaka az Anjou-kor, amelyben ismertté

vált Magyarországon is az ófrancia Trisztán-regény. Ennek hatásáról, a személynevek között megjelenő, bizonyos körökben divatosnak is mondható *Trisztán* és *Izsalt* életrajzával foglalkozott KOROMPAY KLÁRA előadása. Ugyanennek a kornak éppen kialakuló családneveit SLÍZ MARIANN vette vallatóra. A talált négy megkülönböztető névtípus leggyakoribbá, majd családnévvé válásának okait mutatta be kognitív nyelvészeti keretben. STEFUCA VIKTÓRIA 14–15. századi moldvai oklevelekben kutatott magyar személy- és méltóságneveket, s ezeknek szótárrá formálásáról számolt be előadásában. Csík vármegye, pontosabban Alcsík 17. századi személyneveinek alapján vont le következtetéseket a lakosság társadalmi összetételéről és családszerkezetéről SZOPOS ANDRÁS. ÖRDÖG FERENC hatalmas 18. századi személynévkiadványa hihetetlen mennyiségű névanyagában a családnevek névszociológiai vizsgálatát végezte el, és rendszerezte a jobbágyi és iparos családnevek jelentéstani különbségeit. Ugyanennek a századnak a kaposvári családnevei közül a foglalkozást jelentőket mutatta be FÜLÖP LÁSZLÓ. Egyetlen név alakváltozatainak (*Etelka* ~ *Adelájd* [Adelhaide]) jellemző 18–19. századi történetéről, divatjelenségeiről, művelődéstörténeti összefüggéseiről tartott érdekes előadást majdnem minden névtani konferenciánk néprajzos képviselője: VOIGT VILMOS. RÁSONYI LÁSZLÓ hatalmas török névgyűjtését szerkesztette szótárrá s mutatta be előadásában BASKI IMRE. Ez a monumentális „Onomasticon Turcicum” az Egyesült Államokban jelent meg, magyar vonatkozásai kiemelkedő jelentőségűek, s remélhetően új lendületet adnak a magyar történeti személynévkutatásnak.

A leíró jellegű kutatásokról szóló előadások ismertetésében mindenképp első helyen kell szólni SZABÓMIHÁLY GIZELLA érdekesítő expozéjáról. Nem azért, mert a plenárisok között hangzott el, hanem témája és értékes adatai miatt. Igaz, hogy egyre kevesebben és kisebb intenzitással érdeklődnek ma Magyarországon a határainkon kívüli magyarok és az őket érintő problémák iránt, de minden lehetőséget ki kell használni az ő névtani és egyéb gondjainak megismerésére, megismertetésére és ha lehet: megoldására. Nem csak a magyaroknak, de mióta világ a világ, minden népnek sok nehézséget okozott tulajdonnevek idegen országokban való használata, ha nem is beszéltek, írtak róla. Mindenki azt szeretné, ha nevét, népe nyelvének neveit helyesen használhatná a határokon kívül is, és hibátlanul használnák az idegenek is. Ezt azonban nyelvi szokások és politikai törvények sokszor akadályozzák. Erről az ellentétről, a feszültségekről és részleges föloldási lehetőségeiről szólt az előadás.

Az élő helynevekről szóló előadások ismertetését BALÁZS GÉZA általánosabb témájú, az új névadást, névrövidülést, névtorzítást és népetimológiát mutató településneveket bemutató fölolvásával kezdem. Különlegessége volt, hogy néprajzi, illetve antropológiai szempontból közelítette meg a kérdéskört. Hasonlóképp szélesebb kitekintésű volt MIKESY GÁBOR előadása is a térképre kerülő helynevekről. Fölsorolta a szinonímia, homonímia, névcseré és történeti névhasználat, valamint a „magyar névalakok indokolatlan használatának” eseteit, amikor a térképésznek valóban sokszor nehéz választania, hogy mit írjon a térképre, s mit terjesszen, tegyen hivatalossá ezáltal.

Külső szemlélő úgy vélné, hogy az országos helynévgyűjtő mozgalom megszűnt, ki-fulladt, leállt. Van ebben sok igazság, s egyszerű lenne ráfogni ennek okát Végh József halálára, aki a mozgalom lelke volt. Itt maradtak azonban munkatársai, tanítványai, s a fiatal nemzedékből is sokan végeznék a munkát, ha annak lenne lehetősége és megbecsülése. Elsősorban az anyagiakra gondolok. Ördög Ferenc másodállását megszüntette a Nyelvtudományi Intézet, s a mai megyéknek megfelelő költségvetése nincs, amelyben

benne lehetne egy-egy kiadvány anyagi alapja. Járások sincsenek, s az egyes települések lehetőségei szegényesek. Nincsenek szponzorok, nem lehet előteremteni a pénzt kutatásra, ellenőrzésre, kiadványokra. Az a veszély is fennáll, hogy a kész, de kiadatlan gyűjtések elkallódnak, tönkremennek (Bács-Kiskun, Fejér, Békés megye). Mindennek ellenére két előadás hírt adott gyűjtésekről, a gyűjtött anyag állapotáról. EÖRY VILMA Győr megye Csornai járásának megjelenés előtti anyaga alapján beszélt a dülönévtípusokról, a velük kapcsolatos etimológia nehézségeiről. BEDE ÁDÁM Csongrád megye helynévgyűjtésének állapotát ismertette igen szemléletes formában: táblázatokkal, térképekkel, s biztosította a hallgatókat arról, hogy nem aludt el egészen a mozgalom (legalábbis Csongrádban), csak az anyagi alap hiányzik az ébredéséhez.

A kisebb területre vonatkozó kutatások ismertetését GYÖRI-NAGY SÁNDOR előadásával kezdem. Egy érdekes „helynévlánc” (*Kiskunmajsza, Csólyospálos, Forráskút, Zsombó, Dorozsma*) vízrajzi tanulságait mutatta be, s fölhívta a figyelmet a nevekbe zárt „tájtudás” meghallására. A derekegyházi tanyanevekről szolt BEDE ÁDÁM másik előadása, s általában megállapította e névtípusról, hogy értékességük elismerése, értékelésük és rendszeres elemzésük adóssága még a magyar névtudománynak. Sokféleségüket és színességüket mai adatokkal bizonyította. GYURICZÁNÉ BAZSIKA ENIKŐ a kétszáz fős Kerkakutas különböző nemzedékeinek helynévismereti változását mutatta be az 1960-as évekhez képest. Az erdélyi, barcasági Négyfalu helyneveinek helyzetviszonyító elemeivel foglalkozott HOCHBAUER MÁRIA érdekes előadása. Véleménye szerint a névhasználók mentális térképet használnak, amelyen minden pontot saját, szubjektív pozíciójukhoz viszonyítanak. Az adott településen legtöbbször az erdő ez a viszonyítási pont, s még a vízneveket is ennek rendelik alá. N. CSÁSZI ILDIKÓ Moldva csángó települései egy részének helyneveit vizsgálta Halász Péter megjelentetett gyűjtései alapján. Bemutatta az egyezéseket és különbségeket az egyes települések, nyelvjárási típusok és a határokon belüli helynévszerkezetek és lexemafölhasználások között.

Az utak és utcák neveiről szóló előadások ismertetését egy különleges témájú referátummal kezdem. A sziklamászó utak neveivel már foglalkoztak magyar névtanosiok, közöttük KUNA ÁGNES is. Mostani előadása kognitív szemantikai szempontból mutatta be e nevek keletkezésének körülményeit, elsősorban azokat a kognitív folyamatokat, amelyek más névadási eljárásokban is számba vehetők lehetnek. A városrésznév is hasonlóképp ritkán kutatott területe a magyar névtudománynak, s így örömmel hallgattuk TÓTH ORSOLYA előadását Budapest egyes részeinek neveiről. Az ide sorolható nevek nagy számán kívül meglepő volt az a sokféleség, ahogyan ezek létrejöttek. KÖRÖS ERZSÉBET Győr utcáinak rendszerváltás kori elnevezéseiről tartott előadást.

A csillagnevekről nehéz újat mondani Toroczkai-Wigand Ede, Bödök Zsigmond és Zsigmond Győző kiváló könyvei után, KOZMA JUDIT mégis megtalálta azt a területet, ahol még érdemes kutatni, s ez a csillagok hivatalos magyar névanyaga. Ezek keletkezéséről, engedélyeztetéséről, helyesírásukról szolt az előadó.

A személynévkutatás iránt kisebb érdeklődés mutatkozott ezen a konferencián. Tanulmányos volt FARKAS TAMÁS előadása, amely a névváltoztatások terminológiájának ismeretése kapcsán foglalkozott általában a névtani terminológia kérdéseivel, s fölhívta a figyelmet az idegen nyelvű szakkifejezések és magyar megfelelőik tudományos egybevetésére, s annak szükségére, hogy összeálljon végre egy névtani terminológiai szótár. A spon-tán névváltoztatások és a tudatos névváltoztatások különbségeiről szolt MIZSER LAJOS egyik előadása is, mely elsősorban Kárpátalja magyar lakosságának családnévváltozásait

mutatta be valamely másik nyelvbe (ukrán, orosz) való bekerüléskor. Hasonló volt a témája KOVÁCS ANDRÁS előadásának is, de ő a hivatalos névváltoztatásokra helyezte a súlyt egész Kárpátalja magyarságának névállományában. Alsó- és Felsőszeli magyar lakosságának II. világháború utáni „névszlovákosítása” volt a témája VÖRÖS FERENC előadásának. Különös értéke a hivatalos bejegyzések és a saját kezű aláírások összehasonlítása volt. Ugyancsak a családnév-változtatásokról beszélt N. FODOR JÁNOS „Magyar eredetű családnévek megváltoztatásának esetei a dualizmus korában” című előadásában. Noha az ilyen típusú névváltoztatások aránya elenyésző (3,2%), különlegességei miatt érdemes és érdekes velük foglalkozni. Elsősorban jelentésük, részben pedig hangzásuk alapján következtek be ezek a névcserék. Fontos azt tudni, hogy milyen típusú nevek váltották föl a régit, de lényegesebb ennél azon szociológiai fölmérés, hogy kik voltak a névcserét kérők, melyik társadalmi réteg vállalta a hivatalos eljárást, hogy hátrányos hangzású családnévétől megszabaduljon. Meglepő, hogy mennyire az érdeklődés homlokterében van e kor névváltoztatása. (Két további, végül el nem hangzott előadás is ezzel a kérdéskörrel foglalkozott volna.) Bereg vármegye családnéveinek etimológiai rendszerezését adta MIZSER LAJOS második előadása. Ebben folytatta azon családnév-etimológiai kutatásainak közlését, amelyet már több kárpátaljai településről megtett. Értéke, hogy Kázmér Miklós nagy történeti családnévszótárában nem szereplő neveket vett vizsgálat alá.

A Magyarországon élő szlovákok családnéveit két községben (Kiskőrös és Csömör) vizsgálta meg GYIVICSÁN ANNA. Az etimológiákon kívül szólt a letelepedéseknek a családnévek alapján kimutatható időbeli eltéréseiről, valamint az ugyancsak a névanyag mutatta vallási különbözőségekről is. A Délvidéken (a régi Bács vármegyében, Bács-szerémben) megtelepedett ruszinok magyar eredetű családnéveinek hangváltozásait mutatta be FIRISZ HAJNALKA különlegesen érdekes előadásában.

A keresztnévek kutatása általában népszerű szokott lenni a konferenciákon. Most is jó néhány előadás foglalkozott velük, de csak egy volt általános igényű, az egész mai Magyarországra kiterjedő. POSGAY ILDIKÓ azokról a tendenciákról beszélt, amelyek az utóbbi időben tapasztalhatók a névválasztásban. A ritka, sokszor idegen nevek használata is névdivat eredménye, s ezeknek a különös neveknek a keresése határozza meg korunk névdivatját. KECSKÉS JUDIT a felekezeti keresztnévadáást vizsgálta Miskolc 18–19. századi keresztnévei alapján, s kutatta annak a torzult közvéleménynek az okát, mely szerint a katolikusok szentek neveit, a protestánsok pedig ószövetségi neveket viselnek. Maros-hévíz keresztnévanyagának kicserélődése, állományon belüli, nemzedékek, eredet és névörökítés szerinti megoszlásáról szólt PUSKAI MELINDA előadása. MÁRTON EMESE Gyergyóditró névállományát kutatta föl 1832-től napjainkig, s ezen keresztül adott képet a falu társadalmi rétegződéséről és etnikai arculatáról. Balinka keresztnéveinek 1757–1895 közötti földolgozását ismertette STOHL RÓBERT, Magyarpolány 20. századi kereszt- és beceneveit pedig STOLÁR MAGDOLNA mutatta be. A keresztnéveknek egészen speciális célú gyűjtéséről és fölhasználásáról szólt BOZSONYI KÁROLY és KMETTY ZOLTÁN előadása. Amennyiben egy csoportról nem lehet mintavétel alapján következtetéseket levonni, keresztnévek gyakoriságának vizsgálatából lehet következtetni nemük, társadalmi helyzetük, életkoruk stb. összetételére, arányaira.

A magyarországi németek névadásában és névhasználatában a magyarokkal való kontaktushelyzetből adódó eltéréseket és hasonlóságokat mutatta be, s a kérdéskörhöz néhány általános vonást is fölvezetett SZILÁGYI ANIKÓ előadása. A magyar–román vegyesházasságokban

tapasztalható névválasztási szokásokról beszélt RUS FODOR DÓRA. A katolikus egyház magyarországi latin névanyagának gyarapítási munkáját mutatta be RIHMER ZOLTÁN, aki a magyar és más nyelvek modern névanyagának latinra fordításáról, annak kialakuló elméletéről és gyakorlatáról beszélt igen tanulságosan. A legkülönösebb és legérdekesebb előadás a keresztnévek köréből KISS ANTAL beszámolója volt egy kelet-magyarországi, értelmiségi család keresztnévadásáról, névörökítéséről, egyéni indítékairól és véletlen egyezéseiről az 1800-as évek elejétől napjainkig.

Míg a közelmúltban nagy érdeklődés kísérte a nők magyarországi és határokon kívüli névhasználatát, most csak két, de igen rangos előadás foglalkozott a kérdéskörrel. FERCSIK ERZSÉBET 1958-tól napjainkig tekintette át a kérdéskör szakirodalmát, a vizsgálatok módszereit, figyelembe vette a nemzetközi szakirodalomban, konferenciákon elhangzott előadásokat, s új nézőpontokat javasolt a kutatás továbbvitelére. LACZKÓ KRISZTINA a budapesti asszonynévhasználatot vizsgálta meg 1974–2006 között. Bemutatta az életkornak, a házasságkötés időpontjának és az iskolai végzettségnek a társadalmi, kulturális és erkölcsi hagyományokkal való összefüggéseit.

A ragadványnevekkel foglalkozó előadások száma ugyan csökkent, de köre kitágult. A falusi, iskolai neveken kívül szociológiai csoportok neveit is kutatják, s minden területen új eredményeket mutatnak föl. A szlovákiai magyar ragadványnév-kutatás nagy nyeresége BAUKÓ JÁNOS több településre kiterjedő sokoldalú névgyűjtése, amelynek általános szempontjait s néhány eredményét ismertette előadása. SZÜCS JUDIT Csongrád város kettős családneveiből kiindulva jutott el az iskolai, munkahelyi ragadványnevek vizsgálatáig, módszerében pedig az anyakönyvek írásos adataitól a szóbeli közlések fölhasználásáig. TURÓCZY ZSÓFIA egy sajátos társadalmi csoport, a punkok ragadványneveinek keletkezését, használatát, rendszerezését mutatta be.

Az állatnevek egyik általános és érdekes kérdésével, a keresztnévek divatjának állatnevekre való hatásával és összefüggésével foglalkozott T. SOMOGYI MAGDOLNA előadása. A ménesben és kiscsordákban tartott lovak neveinek kognitív szemantikai vizsgálatáról számolt be NEMESNÉ KIS SZILVIA. Célja volt a hagyományos vizsgálati mód kiegészítése újszerű módszerekkel.

Ma már elfogadottnak tekinthető az az álláspont, hogy a nevezéktan a névtudomány része, tehát a növénynevek is a konferencia témakörébe tartoznak. Így a szervezők követelményeinek mindenképpen megfelelt VÖRÖS ÉVA előadása, amely a gyógynövénynevek készülő történeti-etimológiai szótáráról szólt, s ismertette a szótár szerkezetét, általános tartalmát, szócikkeinek fölépítését.

Az intézménynevek iránti érdeklődés soha nem volt nagy, de úgy gondoltuk, hogy a rendszerváltozás után megélnékül e terület kutatása, hiszen nyugaton már régóta külön kutatóközpontok, ötletbörzék látják el névjavaslatokkal az új vállalkozásokat meg azok termékeit. Nálunk azonban még a hagyományos intézménynevek kutatásánál tartunk, s azoknak is kicsiny töredékéről tud a névtudomány. Ezért is lehet örülni VARGA JÓZSEFNÉ előadásának, amely Győr-Moson-Sopron megye közoktatási intézményeinek neveit mutatta be négy időszak szinkrón állapotában (1953, 1973, 1993, 2007). Természetesen ezek az időpontok jelentős politikai és társadalmi változásokat jelentenek, s ezek nagy névváltozásokat is hoztak, de megállapításai szerint különbséget találhatunk a falusi és a városi iskolák elnevezései között is. Különböző kereskedelmi és szolgáltató intézmények neveit vizsgálta szerkezeti és szemantikai szempontból P. CSIGE KATALIN előadása. A nevek funkcionális vizsgálatának szempontja a névadók és névhasználók által támasztott követelményeknek

való megfelelés volt. BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES a szabadkőművesek páholyneveinek megváltoztatásait, azok történelmi okait és módjait elemezte.

Az önként, de nem hivatalosan fölvetett nevek közé tartoznak az álnevek, művésznevek, különböző internetnevek stb. Az írói nevekről, elsősorban az angol szerzők névkezdőbetűiről beszélt JEREMY PARROTT. Az 1860–1945 közötti időszak csaknem száz, közöttük számos női szerzőjének névrövidítését vizsgálta meg, s megállapította, hogy ezek visszavezethetők az angol társadalmi, iskolai szokásokra, de akár a krikett játékszabályaira is. Úgy találta, hogy az angol szerzők álnevei nagymértékben különböznek a magyar szerzőkétől. Az internetnevekkel, elsősorban az azonosítónevekkel foglalkozott nemzetközi kitekintésű előadásában RAÁTZ JUDIT. Névrendszerének bemutatásával mintát adott későbbi kutatók munkájához, az egységes vizsgálatok elkészítéséhez. Ez azért fontos, mert az összevetéseket megkönnyíti azok számára, akik más és más társadalmi, földrajzi, életkori stb. körben végeznek hasonló munkát. Hasonló témáról, az internetnevek típusainak különbözőségeiről beszélt BARKÓCZY LÁSZLÓ. Egy internetes fórum tagjainak névválasztását, a nevek motivációit vizsgálta meg, s azt tapasztalta, hogy nemcsak a névválasztó, hanem a névhasználó közösség is hatott a nevek kitalálására.

Meglehetősen nagyszámú (11) előadás foglalkozott az írói nevekkal. Ezek közül két általános megközelítésű volt. BÜKY LÁSZLÓ a költői nyelvben vizsgálta a személynevek viselkedését. Bemutatta, hogy a név metaforává válva a képzalkotás része és a közlés híryanaga is lesz. KORNYÁNÉ SZOBOSZLAY ÁGNES az antonomázia szerepéről beszélt. Fölsorolta ezek előfordulási eseteit, fajtáit, majd beszélt stílusélénkítő funkciójukról.

Az előadások túlnyomó többsége egy-egy írónak vagy valamely művének fiktív nevével foglalkozott. Krúdy iróniáját a névadásában PETHŐ JÓZSEF mutatta be. Sinka István névvilágának a valósággal és az egyetemessé váló kapcsolatteremtéséről szolt HELTAINÉ NAGY ERZSÉBET előadása. Gion Nándor „Testvérem, Joáb” című regényének neveit elemezte BENCE ERIKA. PORKOLÁB JUDIT és BODA I. KÁROLY Orbán Ottó „A keljöljancsi jegyese” című kötetének tulajdonneveiről, szövegbeli szerepükről, hipertextuális kapcsolatrendszerükről tartotta előadását. Lázár Ervin meseregényeinek karakterisztikus személyneveit, előfordulásuk gyakoriságát elemezte G. PAPP KATALIN. Závada Pál regényeinek beszélő neveit, azok szlovák sajtóságait, közszoói jelentéseit elemezte alapos részletességgel ZSILÁK MÁRIA. Vámos Miklós „Apák könyve” című munkájának névadásában a lélektani és a társadalmi háttérrel mutatta be VÁCZINÉ TAKÁCS EDIT. A Harry Potter-kötetek beszélő neveinek magyar fordításait tette vizsgálat tárgyává BAKONYI DÓRA előadása. A 19. századi ukrán irodalom névadásának konnotációit mutatta be sok példán LÉBOVICS VIKTÓRIA.

Általános névtani kérdésekről viszonylag kevesen beszéltek. Kiemelkedett közülük TOLCSVAI NAGY GÁBOR előadása a tulajdonnevek jelentéséről. Azt hihetnők, már sokan írtak e kérdésről mind hazai, mind külföldi kutatók, nehéz róla újat mondani. Azonban a kognitív szemléletű megközelítés megcáfolta e vélekedést, s egészen új aspektusból tekinthetünk a (számomra mindig is idézőjelbe érzett) „tulajdonnévi jelentés”-re. Hallatlanul érdekes volt még HORVÁTH KATALIN „Etimológia – onomasziológia – névelmélet” című előadása, amely tudománytörténeti áttekintése volt e fogalmak tartalmainak. Legizgalmasabb lett volna számomra TÓTH SZERGEJ előadása „Korok ideológiája a nevek tükrében” címmel, de nem hallgathattam meg, és absztraktot sem kaptam róla. TAKÁCS JUDIT a keresztnevek köznevesülését járta körül sok példával. Hasonló témája volt HAJDÚ MIHÁLY plenárisként megtartott előadásának is, amely három típusát mutatta be a tulajdonneveknek: valódi, annak vélt és annak el nem ismert, de valóságos tulajdonnevek.

Ezek közé tartoznak az eseménynevek, s ez indokolhatja például a *Második Világháború* nagybetűs kezdését.

Szombat este az előadások után kerekasztal-beszélgetést szerveztek a rendezők, amelyen GERSTNER KÁROLY kérdéseire válaszolt a négy legidősebb jelen levő névtanos: BENKŐ LORÁND, ÖRDÖG FERENC, BALOGH LAJOS és HAJDÚ MIHÁLY. Az egésznek legmaradandóbb emléke a 86 éves Benkő Loránd jelenléte, frissessége és visszaemlékezéseinek meghallgatása volt. Ezt az estét a fogadás zárta le, amelyen TOLCSVAI NAGY GÁBOR tartott beszédet. Nekem Benkő tanár urat kellett hazaszállítanom Siófokra, s erről csak annyit tudok, amennyit elmondtak a jelenlevők.

Vasárnap délben JUHÁSZ DEZSŐ, a Magyar Nyelvtudományi Társaság főtítkára zárta be a VI. Magyar Névtudományi Konferenciát, méltatva annak eredményeit és változatos tematikáját.

5. Végül is tényleg nagyszerűen szervezett, gördülékenyen lebonyolított, jó hangulatú konferencia volt. Hiányérzetet csak a távolmaradók okoztak, akik közül leginkább határon kívülieket: fölvidéki, kárpátaljai, erdélyi és délvidéki kutatókat hiányolhattunk. De a hazaiak közül is többen hiányoztak, illetve, ha voltak, néhányan nem tartottak előadást. Hiányoztak a társtudományok névtannal foglalkozó jeles szakemberei is. A történészek közül senki sem jelent meg, a régészeket csupán TORMA ISTVÁN, a néprajzosokat pedig VOIGT VILMOS képviselte. Köszönet nekik részvételükért és nagyszerű előadásaikért.

Az, hogy az idén szinte pontosan ugyanannyi előadás hangzott el, mint az ötödik, miskolci konferencián, annak volt köszönhető, hogy fölnőtt egy új, fiatal, lelkes generáció, melynek tagjai pótolták a kiesőket, s akiket ismerve vagy most megismerve bizakodva nézhetjük a magyar névtan jövőjét.

HAJDÚ MIHÁLY

MIHÁLY HAJDÚ, **Subjective account of the 6th Conference on Hungarian Onomastics (Balatonszárszó; 22nd-24th of June, 2007)**

The author of the paper gives a personal account of the 6th Conference on Hungarian Onomastics, which, in agreement with the Society of Hungarian Linguistics, was organised by Károli Gáspár University of the Reformed Church in Balatonszárszó between 22nd and 24th of June, 2007. The author speaks about the previous five national onomastic conferences and describes the circumstances, the difficulties against which this last conference had to be organised. All plenary lectures and section papers are discussed briefly and the most important achievements of the conference are also pointed out.